

Բազմազան անուններ՝ մեկ ժողովուրդ

Համաշխարհային օրինակներ

Շատ ժողովուրդներ և երկրներ ունեն մի քանի անուններ: Գերմանիան, օրինակ, տարբեր լեզուներով կոչվում է Դոյչլանդ, Ալեմանյա, Նեմեչինա: Այս երևույթը համընդհանուր է և արտացոլում է լեզվական ու մշակութային բազմազանությունը:

Հայաստանի դեպքը

Հայաստանն ու հայերը հնուց ի վեր տարբեր անուններով են կոչվել տարբեր ժողովուրդների կողմից: Այս անվանումները պահպանվել են հնագույն արձանագրություններում և քարտեզներում, վկայելով մեր երկրի հին պատմության մասին:

Հայ, Հայք, Հայաստան

Ինքնանվանումը

Հայերն իրենք իրենց **հայ** են անվանում, երկիրը՝ **Հայք** կամ **Հայաստան**: Հայք նշանակում էր հայեր և հայերի երկիր:

Առաջին հիշատակումը

Դրա առաջին հիշատակությունը գտնվել է մ.թ.ա. 3-րդ հազարամյակի երկրորդ կեսի սեպագիր արձանագրություններում՝ **հայա** ձևով:

Հայկ նահապետ

Մ.թ.ա. 15-13-րդ դարերի խեթական արձանագրություններում հիշատակվում է **Հայասա** երկիրը: Այս անունները կապվում են առասպելական Հայկ նահապետի անվան հետ:

Արմենիա՝ ուժեղ տղամարդկանց երկիրը

Շատ ժողովուրդներ հնում էլ, այժմ էլ հայերին և Հայաստանը կոչել են արմեն անվան զանազան ձևերով:

1 **Երկրի անվանումները**
Արմենիա, Արմինա, Արմանստան, Արմենիեն, Էրմանաստան և այլն: Այս անունը առաջին անգամ հանդիպում է մեզնից ավելի քան 4000 տարի առաջ գրված արքայական արձանագրություններում՝ Արմանի երկրի հիշատակմամբ:

2 **Բառարանական արմատները**
Այս շարքի անունները կազմված են «ար» բառից, որը նշանակում է ուժեղ, և «ման» բառից, որը նշանակում է տղամարդ:

3 **Մարդկանց անվանումները**
Արման, արմեանին, արմենիեր, Էրմանի և այլն: Այս անվանումները մինչ օրս գործածվում են աշխարհի շատ լեզուներում:

Նաիրի և Ուրարտու

Նաիրի

Այն ժամանակ երբ իսթերի թագավորները Հայաստանն անվանում էին Հայասա, Ասորեստանի թագավորները նույն տարածքը կոչում էին **Նաիրի** (մ.թ.ա. 13-րդ դարից սկսած):

Ուրարտու

Ասորեստանի թագավորների արձանագրություններում Նաիրիի բազմաթիվ անջատ իշխանություններից մեկը կոչվում էր **Ուրարտու** (Ուրաշտու): Հզորանալով այն իր մեջ միավորեց ամբողջ Նաիրիի մեծ երկիրը և դարձավ մի հզոր պետություն:

- ❑ Այժմ բոլոր գիտնականները համաձայն են, որ Ուրարտու և **Արարատ** նույն անվանման տարբեր ձևերն են: Հին հայ պատմիչները Այրայրատ ձևն էին օգտագործում, որը բաղկացած է «այր» բառի կրկնությունից և «-ատ» ածանցից:

Սոմեխի և Սոմխեթի

Վրացական անվանումը

Հայերի հարևան վրացիները հայերին անվանել ու անվանում են **սոմեխի**, իսկ երկիրը՝ **Սոմխեթի**: Այս անվանումը պահպանվել է վրացական լեզվում մինչ օրս:

Ինչպես վերհանել անցյալի գաղտնիքները

Ինչպե՞ս է հնարավոր այս ամենի մասին տեղեկանալ հազարավոր տարիների հեռավորությունից: Երկու հայտնի մեթոդ ունենք համոզվելու համար, որ այս տարբեր անվանումները վերաբերվում են նույն երկրին՝ Հայաստանին:

Առաջին մեթոդը՝ միևնույն դեպքի համեմատումը

Ասորական արձանագրություն

Ասորեստանի մի թագավոր իր արձանագրության մեջ պատմում է՝ երկու եղբայրներ սպանելով իրենց հորը փախչում են Ուրարտու:

Աստվածաշնչյան տարբերակ

Աստվածաշնչի մեջ նույնպես գրված է այս դեպքի մասին, բայց այստեղ ասված է, որ երկու եղբայրները փախել են Արարատի երկիր:

Հայկական պատմագրություն

Մովսես Խորենացին պատմում է որ երկու եղբայրները «փախան եկան **մեզ մոտ**» (Հայաստան):

Այսպիսով՝ միևնույն իրադարձության մասին իմանալով տարբեր աղբյուրներից, մենք կարող ենք նույնացնել անվանումները:

Երկրորդ մեթոդը՝ բազմալեզու արձանագրություններ

Պետք է ուսումնասիրել միևնույն ժամանակ մի քանի լեզվով գրված արձանագրությունները:

Հին հայերեն

«Խոսում է Դարեհ թագավորը՝ իմ ծառային ուղարկեցի Հայաստան»

Հին պարսկերեն

«Ուղարկեցի Արմինա»

Աքքադերեն

«Ուղարկեցի Ուրաշտու»

- ❑ Վերլուծելով պատմական նույն դեպքերի շարադրումը տարբեր լեզուներով, ակնհայտ է դառնում որ Հայաստան, Ուրարտու, Արարատ և Արմինա անվանումները նույն տեղանվանն ու նույն երկրին են վերաբերվում:

Ln aenonencion of Friandu & Fisla.

The pandánat, kmbaigeón demanáai suimoir the priiencli of in alierabies and Framndi de cenroeron, plinia popoidarma the unlo of tihe vatuirar pivso di figon-deirinarim choptle imla opandicana, sinul Kuilylan kápern and unto coricua y anta **Cerkaidi, Mazen, daunde Gíaliur.** Firado disare by thungran leguibiama püstencal fwind in rolaue of waitt in spone d timirpianya Cericaiion at tarkung **Gurroeruazał, ky benipiie Koari, Lecemoiinil, de Brjasos Fiolion en deanaibillumno, darirodi apama sirsanni joni deszapân. dânene, Jadas kin uini ania die cerrondiction tinura pahola, anta dan of effere fircieal deunnor oriano, fapaelia, Certona polise di para hainmoní.**

ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՂԲՅՈՒՐ

Լրացուցիչ ուսումնասիրության համար

Ռուբեն Գալչյան

Ավելի մանրամասն հետաքրքրվողները կարող են ծանոթանալ Ռուբեն Գալչյանի աշխատություններին:

- «Հայաստանը համաշխարհային քարտեզագրության մեջ», 2005 թ.
- «Հայաստանը Օտարների քարտեզներում», 2018 թ.

Պատմական ժառանգություն

Հայաստանը հանդիպում է աշխարհի հնագույն քարտեզներում և պատմության գրքերում: Երբեմն որպես անկախ պետություն, երբեմն էլ՝ բաժանված հարևան կայսրությունների միջև:

Հայաստանը հնագույն քարտեզներում

Հայաստան-Արմենիա անունը միշտ նշվում է սկսած հին հունական և հռոմեական քարտեզներից մինչ օրս: Հաջորդող սլայդներում կտեսնեք աշխարհի հնագույն քարտեզներից ընտրանին:

